

Î N C H E I E R E

12 iunie 2019

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Oleg Sternioală
Svetlana Filincova
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Anatolie Leșanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 12 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 22 august 2018 Anatolie Leșanu, reprezentat de avocatul Călin Melinteanu a adresat cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că la xxxxxx Inspectoratul de Poliție Botanica a pornit cauza penală nr. xxxxxx, în baza art. xxxxxx Cod penal, iar la xxxxxx acesta a fost reținut și recunoscut în calitate de bănuit în cauza penală nominalizată, ulterior fiind pus sub învinuire prin ordonanța procurorului din xxxxxx.

Prin încheierea din xxxxxx a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău, a fost admis parțial demersul procurorului și s-a dispus aplicarea în privința reclamantului a măsurii preventive sub formă de arest preventiv pe un termen de 20 zile, începând cu xxxxx, ora 13.10 până la xxxxxxx, ora 13.10.

Ulterior, prin încheierea din xxxxxxxxx a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău a fost respins demersul procurorului privind prelungirea arestării preventive a reclamantului, fiind dispusă liberarea imediată a acestuia de sub strajă.

A menționat că prin ordonanța din 30 septembrie 2016 a procurorului în Procuratura sectorului Botanica, mun. Chișinău a fost dispusă scoaterea sa de sub

urmărire penală pe motiv că nu există faptul infracțiunii, motiv pentru care consideră că s-a aflat nejustificat în arest preventiv în perioada 28 martie 2016 – 15 aprilie 2016 (18 zile), fiind cert faptul că prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, reclamantului i-a fost încălcat dreptul fundamental la viața privată, la libertate și de a nu fi urmărit penal ilegal, fiindu-i cauzat un prejudiciu material și moral.

A susținut că suferințele morale cauzate constau în suferințele psihice exprimate prin stare de stres, frustrare și neliniște, fiind încălcate prin acțiunile organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată drepturile sale la libertate, siguranță și la viață privată, garantate de CEDO, inclusiv asupra situației financiare a reclamantului (pierderea locului de muncă), precum și prin gravitatea faptelor imputate, motiv pentru care estimează quantumul compensației prejudiciului moral la suma de 220 000 de lei.

A menționat că în cadrul dosarului penal nominalizat a suportat cheltuieli de asistență juridică în mărime de 17 000 de lei, iar pentru înaintarea acțiunii în instanța de judecată a suportat cheltuieli de asistență juridică în sumă de 6 000 de lei, fapt confirmat prin bonurile de plată prezentate.

A solicitat reclamantul încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a compensației pentru prejudiciul moral cauzat în mărime de 220 000 de lei și a sumei de 23 000 de lei, constituită din cheltuielile de asistență juridică suportate în cadrul procesului penal în mărime de 17 000 de lei și cheltuielile pentru asistență juridică suportate la judecarea prezentei cauze în mărime de 6 000 de lei.

Prin hotărârea din 07 noiembrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani acțiunea înaintată de Anatolie Leșanu a fost admisă parțial și s-a dispus încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Anatolie Leșanu suma de 30 000 de lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral, 5000 de lei cu titlu de asistență juridică acordată în cadrul procesului penal și 5000 de lei cu titlu de asistență juridică acordată la judecarea prezentei cauze, în rest pretențiile s-au respins.

Prin decizia din 12 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu menținerea hotărârii din 07 noiembrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani.

Pentru a decide astfel instanța de apel raportând prevederile legale și prin prisma jurisprudenței CtEDO, la circumstanțele speței, a indicat că dreptul persoanei la libertate, la viață privată și la inadmisibilitatea învinuirii nefondate de comiterea unei infracțiuni, constituie drepturi fundamentale ale persoanei, garantate atât de legislația națională, cât și de cea internațională.

În consecință, Colegiul civil a conchis că suma adjudecată de prima instanță cu titlu de compensare a prejudiciului moral este echitabilă și proporțională suferințelor suportate de intimat în perioada aflării sale sub urmărire penală.

În acest context, Colegiul a apreciat ca fiind eronate argumentele apelantului referitoare la neprezentarea de către intimat a probelor ce ar dovedi existența prejudiciului moral sunt nefondate și urmează a fi respinse ca fiind contrare cadrului legal pertinent și jurisprudenței CtEDO. A afirmat că soluția instanței de fond urmează a fi menținută, aceasta fiind legală și determinată de aprecierea justă a circumstanțelor pricinii.

Cu referire la pretențiile admise de prima instanță privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate de intimat în cauza penală nominalizată, Colegiul a conchis că suma adjudecată în acest sens este conformă dispozițiilor corespunzătoare ale Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și ale art. 96 Cod de procedură civilă.

La 04 aprilie 2019 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs solicitând casarea deciziei din 12 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 07 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care acțiunea să fie respinsă ca fiind neîntemeiată.

Ca temei de declarare a recursului a menționat prevederile art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural și art. 432 alin. (2) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța a interpretat în mod eronat legea.

În motivarea recursului recurentul a indicat că potrivit art. 373 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

De asemenea conform art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În această ordine de idei susține că raportând normele enunțate la circumstanțele pricinii din speță, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului material și moral prin prisma Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

A remarcat că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudicial cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale și anume existența faptei ilicite. Or, la materialele cauzei nu există nici un act emis de către judecătorul de instrucție sau de către instanța de judecată prin care acțiunile organului de urmărire penală ale procuraturii sau ale instanței de judecată ar fi fost declarate ilegale.

A afirmat că din materialele cauzei rezultă că Anatolie Leșanu nu a fost condamnat. Însă în privința acestuia au fost întreprinse doar măsuri procesuale legale care erau prevăzute de legislația procesual penală și care urmau de a fi întreprinse pentru cazul de infracțiune săvârșirea căreia era imputată acestuia.

A reținut că instanța de fond a ignorat principiile conform căreia unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, totodată reieșind din dificultățile stabilirii mărimii prejudiciului, a caracterului vag al criteriilor legale de determinare a mărimii despăgubirilor și motivarea laconică a instanței de fond, consideră suma prejudiciului moral ca fiind neîntemeiată și nu corespunde realității.

În susținerea recursului a indicat prevederile art. 432 alin. (1) și (2) lit. c) Cod de procedură civilă.

În conformitate cu art.434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară

în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului confirmă faptul că decizia din 12 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată pentru cunoștință participanților la proces la 28 februarie 2019 (f.d. 86), însă la dosar lipsește confirmarea recepționării deciziei de către părți.

Prin urmare recursul declarat la 04 aprilie 2019 de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, se consideră a fi depus în termenul prevăzut de lege.

La 17 aprilie 2019 în adresa intimatului a fost expediată copia recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței la recurs.

În conformitate cu art. 439 alin. (2), (3) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin.(2).

Examinând admisibilitatea recursului în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, este inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art.433 lit.a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Or, argumentele invocate în recurs se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către instanțele ierarhic inferioare și nu redă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau de drept procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate și urmează a fi respins.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei se precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art.432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art.130 Cod de procedură civilă, însă din recursul declarat nu rezultă încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise (Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național

și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă și respectiv este inadmisibil.

În conformitate cu art.art. 270, 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Oleg Sternioală

judecătorii

Svetlana Filincova

Victor Burduh